

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

6. köide Tallinnas, neljapäeval, 23. aprillil 1925. Nr. 17 (111)

Sisu:

Toimetuse kommentaar

P. Ose: Tartu tööstuse arenemise sihid

A. G.: Mõnda meie linaasjanduse korraldamisest

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts. Tallinnas

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—
pooleaastas „ 500.— „ „ 1000.—

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

6. köide. Tallinnas, neljapäeval, 23. aprillil 1925. Nr. 17 (111)

Sisu: Toimetuse kommentaar. P. Ose: Tartu tööstuse arenemise sihid. A. G.: Mõnda meie lina-asjanduse korraldamisest. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 22. aprillil 1925. a.

Kaubandus-elluviimise tööd on juba
tööstuskoja niikaugale arenenud, et tulevase koja korraldus vähemalt üldkontuurides juba selguma hakkab. Õnnelikul viisil valitseb elluviimise komitee liigete keskel üksmeel selle kohta, et kaubandus-tööstuskoja seadusest mitte nii ei tule aru saada, nagu oleks Eestis tahetud luua kuus iseseisvat koda. Vaid seaduse teksti püütakse seletada nii, et koyal tema ühtlus alale jääks ja ta tõesti kaubandus-tööstusklassi huvide üldesitajaks välja kujuneks.

Muidugi sisaldab seadus teatud hulga ettekirjutusi, mis seda ühtlust paratamatalt lõhuvad ja koja tegevust raskendavad, kuid see on mõõdapääsemata pahe, mida ainult tulevikus seadusandlisel teel lahendada saab.

Esimeses järjekorras tuleb siin nimetada hääletamist kuuriate kaupa koja peakoosolekul, mis õieti loogiliselt võetuna koja peakoosoleku kui niisuguse mõttetuks teeb, sest et üksikutes sektsioonides küsimused enne läbi arutada tulevad kui peakoosolek kokku astub, nii et koosoleku otsused tähtsamates küsimustes juba enne teada on kui koosolek ise kokku astub ning sellepärast vaelused peakoosolekul otstarbetud on. Nii oleks küllalt ühest esitajast igast sektsioonist, et küsimusi hääletusel otsustada. Seaduse paragrahvi selge ettekirjutuse vastu ei ole sel puhul juhatuskirja kokkuseadjal mingisugust võimalust välja astuda ja on tulnud leppida ainult sellega, et juhatuskiri ette näeb teatavat hääletusvabadust sektsiooni esitaja poolt, mille läbi sarnased võimalused kõrvaldatakse, et sektsioonidel näiteks erinõupidamisi ei tule teha selle kohta, kas peakoosolekul tunniks ajaks vaheaega määrata.

Ehk küll seadus selge sõnaga ette näeb et sektsioonid asju, mis ainult teatavasse sektsiooni puutuvad, iseseisvalt ajavad, on komitee pikemate läbikaalumiste järele otsusele tulnud, et küsimusi, mis ainult ühe sektsiooni huvidesse kuuluks, tegelikus elus peaaegu üleüldse olemas ei ole, ja et sellepärast tuleb sektsioonide tööd nii korraldada, et nad ainult koja sisemisteks organideks oleks, kellel ei ole väljaspool koda esitusvõimet. Sarnast otsust oli komiteel seda kergem teha, et juridiliseks isikuks väljaspool seaduse järele on ainult koda, aga mitte tema üksikud sektsioonid, olgugi et sektsioonidel omad seadused ette nähtud sissetulekud on. Muidugi jääb sektsioonidele õigus oma eriarvamisi koja arvamistele tarbekorral juure lisada.

Kahjuks peab seaduses ettekirjutatud kindel sektsioonide arv ja koja valijaskonna jaotus sektsioonide järele niisuguseks jääma, nagu ta ette kirjutatud on, olgugi et valijaskonna jaotamine sektsioonidesse täiesti kunstlik ja eluvõõras on, ning sünnib ainult puhtvormilise tundemärgi järele, nimelt selle järele, missuguse patendi keegi äri lunastab. Selle tagajärjel on võimalikud niisugused monströös kombinatsioonid, et näiteks suurkaubanduse sektsioonis umbes 50% valijatest on restoraanipidajad, kel teatavasti suurkaubandusega absoluut midagi tegemist ei ole; et väikekaubanduse sektsiooni, kus enamuses on loomulikult alevi vürtspoodnikud, sattub suurem osa suurkauplusi, kelle huvid igatahes lähemalt on seotud suurkaubanduse sektsiooniga kui alevi vürtspoodnikkudega; et laevanduse sektsioonis seni ei ole jõutud niipalju valijaid leida, kuipalju juhatuskiri ette näeb sektsiooni liikmeid; et suurtööstuse sektsioonist välja jäävad suur osa niisuguseid suurtööstuse ettevõtteid *par excellence* nagu

rida Eesti paberivabrikuid, Eesti mõlemad suurettevõtted jahutõöstuse alal, rida metalli-suurtõöstusi, saapavabrikuid jne., jne.; et kõik eelnimetatud ettevõtted sattuvad väike-tõöstuse sektiooni, kus enamuse moodustavad puhtkäsitöölised, nagu seda on eest-käit juukselõikajad ja kingsepad. Neid puudusi ei saa ühegi juhatuskirjaga kõrvaldada, sest et nad seaduse puudused on ja seda tuleb teha tulevikus seadusandlisel teel. Et siin parandused hädatarvilikud on ja juba lähemal ajal ette tulevad võtta, peab igaüks aru saama, kes vähegi ennast eelkirjeldatud situatsiooni tahab mõelda.

Koja jagunemine sektioonidesse tuleb vabaks jätta ja peab tulevikus sündima elunõuete kohaselt, nagu see igalpool sünnib.

Üheks kõige raskemaks pähklik juhatuskirja kokkuseadmisel oli komiteel koja eelarve kokkuseadmise ja täitmise kord, kus koja üksikute sektioonide eelarvete ühtlustamiseks tuli teid leida. Kuna eelarvete kuldosa kokkuseadmises sektioonid iseseisvad on, on nad tulude osas äraripuvad koja peakoosolekust. Sellepärast tuli mingisugune tee leida, et sektioonid eelarvet saaks kokku seada oodatavate tulude piirides. See on arvatavasti komiteel korda läinud sel teel, et konstrueeritakse pariteetlisel alusel eelarvekomisjon, kes koja sektioonide jaoks enne eelarve kokkuseadmist üldise finansplaaniga kokku seab, mille piirides sektioonid oma eelarved iseseisvalt võivad välja töötada.

Kuna koja valimismäärused juba välja on tõotatud ja ainult ministri kinnitamist tarvitavad ning juhatuskiri ka juba üldiselt kokku on seatud ning valijate nimekirjad, mille kokkuseadmine iseäranis suuri raskuseid tegi, valmis on, siis võib loota, et lähema paari kuu jooksul korda läheb koja valimisi läbi viia, nii et koda sügisel juba ennast korraldama võib hakata ja tegeliku töö juure asuda.

Viljatollid ja toiduvilja sissevedu.

Kuna meie tollipoliitika üldiselt iseäralise järjekindluse poolest uhkustada ei või, tuleb see järjekindlusetus iseäranis teravalt avalikuks meie viljatollides. Kuni 25. jaanuarini 1924 oli teatavasti teravilja sissevedu meil tollivaba. 19. detsembri 1923. aasta tariifi maksmapanemisega nimetatud kuupäeval pandi nisuterad nelja kuldantiimilise tolli alla kilogrammilt brutto. Rahaminister O. Strandmani esimese tollitõstmise puhul

4. juunil 1924 tõsteti nisuterade tolli 75% võrra. Kuu aja pärast 5. juulil tõsteti sama tolli veel 275% võrra, kuna sellesama aasta novembris riigikogu nisuterade tolli uuesti alandas 4 santiimi peale.

Igasugune jahu kuulus 1. maist 1921. a. 40 margalise tolli alla puudast, mis 28. veebr. 1922 tõsteti 160 margani puudast. Uue tollitariifi järele, 19. det. 1923 määrati jahutolliks 15 kuldantiimi kilogrammist brutto. O. Strandmani esimese tollikõrgenduse puhul jäeti jahutoll muutmata ning tõsteti seda teisel tollikõrgendusel 5. juulil vastutules jahuvabrikantide kaebustele 100% võrra, nii siis 30 kuldantiimini kilogrammist. Hiljem alandas riigikogu jahutoll 9 kuldantiimini.

Kuna rukki sissevedu terades meil kuni viimase ajani tollivaba on olnud ja rukkijahu alati vastava tolli alla käinud, siis ei ole meil tegelikult rukkijahu sissevedu kunagi olnud, välja arvatud muidugi sõja aastad, kus Ameerika abiandmise komitee teatud hulga rukkijahu sisse tõi. Rukist on meil alati sisse veetud terades ja nimelt alaliselt kasvavates hulkades. Nii oli rukki sissevedu tonnides ja tuhandetes Eesti markades:

	Tonnid	1000 Emk.
1921.	2.476	?
1922.	11.030	138.571
1923.	25.449	326.264
1924.	37.951	955.015

Nisuterade ja jahu tollivahe on kõikunud üksikute tollimuutuste puhul, nagu:

	Toll kilogrammilt		
	Nisuterad	Jahu	Tollivahe
1. mai 1921.	tollita	3,3 sant.	3,3 sant.
28. veebr. 1922.	"	13,2 "	13,2 "
25. jaan. 1924.	4 cent.	15,0 "	11,0 "
4. juun. "	7 "	15,0 "	8,0 "
5. juuli "	15 "	30,0 "	15,0 "
11. nov. "	4 "	9,0 "	5,0 "

Nende tollimuutuste tagajärjed on enam-vähem selgesti näha meie väliskaubanduse statistikas. Nimelt veeti meil nisu ja nisu-jahu sisse:

	Tonnid		1000 Emk.	
	Nisu	Nisujahu	Nisu	Nisujahu
1921.	0,8	11.597	?	?
1922.	120	14.371	2.270	419.905
1923.	16.387	13.380	300.122	318.568
1924.	7.804	9.458	183.312	282.630

Kuni 1923. aasta alguseni nisuterade sissevedu tegelikult olemas ei olnud. Ehk küll juba veebruarikuust saadik jahu peale 160 margaline toll oli pandud, suudeti

jahuveskid ainult 1923. a. alguseks korda seada, nii et tegelikult nisuterade sissevedu algas alles 1923. aastal, kuna eelmise aasta kahel viimasel kuul sisse oli toodud ainult 120 tonni. 1923. aastal ulatab nisuterade sissevedu 16.000 tonnini, nisujahu sissevedu 13.000 tonnini, et 1924. aastal vastavalt langeda ümarguselt 8000 ja 9000 tonni peale. Kõige kõrgem oli vahe nisuterade ja jahu tolli vahel 28. veebr. 1922. a. tariifi põhjal ja selle kestvus on ka näha, et 1923. aastal sisseveetud nisuterade hulk peaaegu sisseveetud nisujahu hulga vastab, sest sisseveetud teradest võib saada umbes kuni 12.000 tonni nisujahu. Väljamaa jahu ei suutnud aga ka sel ajalgi kodumaa vabrikurid turult välja tõrjuda.

Sellest ajast kui ka nisuterad tolli alla pandi, s. t. 1924. a. algusest peale, võib märgata võrdlemisi suurt nisutarvituse tagasiminekut, sest et terade sissevedu 1923. kuni 1924. aastani langes ligi 9000 tonni võrra ja jahu sissevedu 4000 tonni võrra. Arvates sisseveetud nisuterad ümber jahudeks leiame, et tarvitus ümarguselt langes 25.000 tonni pealt 16.000 tonni peale ehk 36%. Et siin just suurte rahvahulkade nisutarvituse pealt rukkitarvituse peale üleminekuga tegemist oli, tõendab asjalugu, et samal ajal rukki sissevedu 25.000 tonni pealt 38.000 tonni peale ehk enam kui 50% võrra kavas. 1924. aasta tollimuutuste otsekoheseks tagajärjeks oli, et juunikuust peale nisuterade sissevedu hoopis väikseks jäi. Olgugi et juulis nisujahu tolli märksa kõrgendati ja vahe nisuterade ja nisujahu tolli vahel veel suuremaks läks kui ta seda enne oli olnud, ei suutnud see jahuveskid suurtele operatsioonidele meelitada, sest et kogu tollipoliitika nende arvates liig kõikuv oli. Ainult detsembris ja käesoleva aasta jaanuaris toodi suuremad partiid nisu sisse, mis küll sündis uute alandatud tollide ajal, kuid mis nähtavasti enesest kujutasid eelmiste kuude tellimisi. Samal ajal hakkas uuesti jõudsalt kasvama nisujahu sissevedu. Vastavad andmed on toodud alamal tuhandetes kilogrammides:

		Nisu.	Nisujahu.
Juuni	1924	—	854
Juuli	"	518	1041
August	"	16	495
September	"	—	355
Oktoober	"	686	604
November	"	514	—
Detsember	"	1600	1454
Jaan.	1925	1157	1415
Veebruar	"	—	1513

Neist andmetest on näha, kuidas juuni ja juulikuu jooksul jahukaupmehed kõrgendatud nisuteratollid ära kasutasid ja kuidas alandatud jahutollide mõjul detsembrist peale uuesti suurejooneline jahu sissevedu algas, kuna käesoleva aasta veebruaris näituseks nisuterade sissevedu üleüldse ei ole olnud. Kui niisugune seisukord veel kaua peaks edasi kestma, siis tuleb küll riigikogul veel lähemal ajal uuesti tera- ja jahutollide küsimusega tegemist teha, sest vaevalt võib seisukorda loomulikult pidada, kus meie väljast püüli sisse toome ja omad moodsad püüiveskid sealjuures seista laseme. Sel puhul peaks ka uuesti arutusele võtma küsimuse kui otstarbekohane see on, et rahvast püütakse tollide abil sundida just väljast toodud rukkid kuid mitte nisu sööma. Kogu ilm läheb ikka enam nisu tarvituse peale üle, millel kahtlemata ka omad tervishoidlised põhjused on, ja kui meie juba kord välise leiva najal elama peame, siis miks mitte paremat leiba lasta sisse tuua.

Tartu tööstuse arenemise sihid.

O. S.

Iseäralsusena Tartu tööstuse juures paistab silma asjaolu, mis selle tööstusele ka erilise ilme annab, et ta oma enamus ei põhjene mitte rahvusvahelistele turgudele, vaid on tekkinud oma ümbruskonna nõuete rahuldamisest. Sellest on tingitud igatahes teatud piir ettevõtete laienemisele ja ka teatud kesktööstuse maitse, selles mõttes, et vahekord tellijatega ja tarvitajatega on ilma vahelülideta ning produktsioon mitmekesisem: puuduvad n. n. massiartiklid. Kuid teiselt poolt kindlustab niisugune asjaolu saaduste turu ühtlust ning vabastab ettevõtteid mitmesugustest konkreetsete mõjudest.

Tööstusettevõtetele tutvunedes paistavad selgesti silma need asjaolud: mitmekesisus ja tellijate maitsele allumine. Kuid siiski on mõned nendest loonud endale mõjuringkonna, mis kõigiti suurtööstuse vääriline.

Ettevõtete arv iseenesest on Tartu kohta tähtsana vääriline. Nõnda oli 1923. a.

		Neis kokku tõelisi
Suurtööstusi	23	876
Kesktööstusi	47	755
Väiketööstusi	1102	1102

Kesk- ja väiketööstused moodustuvad peamiselt käsitööst ning ligemale veerand nendest valmistavad riideid. Alljärgnevalt käsitame aga peamiselt suurtööstust, mille alla kuuluvad kõik ettevõtted kellel on üle 19 töölise ja mehaaniline jõuallikas ehk üle 29 töölise ilma viimaseta.

Kõige esmalt peab alla kriipsutama, et Tartu n.n. Gründertum tööstuse alal võõras on. Seda näitavad suurtööstuse kohta käivad järgnevad võrdarvud:

	1900	1904	1913	1923
Suurtööstuse ettevõtteid	38	27	31	23
Tööliste arv nendes	494	863	1070	876
Ühes ettevõttes keskm. töölisi	13	32	35	38

Ettevõtete arv on ennesõjaaegsetega võrreldes kahanenud, kuid mitte väga tuntuvalt, selle vastu on aga kõik olemas olevad ettevõtted suuremaks paisunud: keskmine töölise arv näitab järjekindlat tõusu.

Kuid mitte ainult töölise arvu suurenemisest ei ole tingitud produktsiooni tõus, vaid veel suuremal määral ajakohaste mehaaniliste sisseadeadega varustamisest. Et see pikale viiks üksikasjaliselt masinate jne. muretsemise käigust ülevaadet anda, olgu tööstuse iseloomustamiseks ettetoodud andmed valmistatud saaduste väärtusest.

	1900 a.	1913 a.	1923 a.
Tööstuse saaduste väärtus	1	1,5	4,3
1923 aasta summast langes:			
Suurtööstuse peale	1,4	miljoni kuldrubla	
Kesk " " "	1,1	" " "	" " "
Väike " " "	1,8	" " "	" " "

Liikide järele jagunevad suurtööstuse ettevõtted järgmiselt:

Puu ümbertöötamise tööstusi	7
Masina ja aparadi valmist. tööstusi	3
Jõujaamasid	2
Paberi ümbertöötl. tööstusi	2
Toiduainete " " "	2
Joogiainete " " "	2
Trüki jne. " " "	2
Naha " " "	1
Tekstiil " " "	1
Ehitus " " "	1

Et selgemat pilti luua tööstuse sisemisest organisatsioonist, kirjeldan mõne üksiku, iseäralist huviäratava ettevõtte sisemist olukorda ligemalt.

Kõige suurem Tartu tehastest on
a.-s. Teguri masinavabrik,

kes oma tegevuse alustas viis aastat tagasi, ülevõttes tookord Faure vana vabriku.

Selle arenemisest tema viieaastasel kestvusel võiks vast järgmisi andmeid tuua:

	1920	1921	1922	1923	1924
Kinnisvara milj. m.	0,5	0,6	3,3	3,8	4,5
Sisseade ja masinad	1,7	4,1	5,6	7,8	9,3
Ladu aasta lõp. " " "	3,6	6,2	9,4	12,6	12,7
Debitorid	3,0	4,2	6,0	10,0	10,4
Töölisele maksf. " " "	1,6	8,6	8,7	12,4	11,5
Töölisi ametis	122	162	170	168	145
Ametnikka	11	16	18	20	20

Vabrik valmistab peamiselt põllutöömehhanismid ja oli toodang:

	1924. a.	1923. a.
Atru	1980	3112
Vedruäkkeid	50	15
Tuulikuid	61	145
Sorteerijaid	51	52
Ahjuuksi	2018	657
Adra osasid	1583 pd.	1628 pd.

Peale selle tehakse mitmesuguseid valamistõid. „Teguri“ hauristid ja monumendid ning kirikukellad hakkavad suurt kuulsust saavutama.

Nagu sellest ülevaatest näha, püüab ettevõtte spetsialiseeruda atrade valmistamisega. Ning tõesti sellel alal tehakse palju tööd, kohandades neid meie oludele. Kui kaugele siin on jõutud näitab alljärgnev diagramm, kus võrreldud kõikide meie maal tarvitatud atrade hinnad tüki ja puuda pealt. (v. diagr. lhk. 283)

Peab tunnistama, et hinna poolest võivad „Teguri“ adrad võistelda iga väljamaa adraga, ka olla proovikünnidel saavutatud kõige paremaid tagajärgi. Kuid tehase juhatus kaebab teatud inertsuse ja konservatismuse peale tarvitajate-põllumeeste ringkondades, mille tõttu enam väljamaa kaupa nõutavat. Ka kaupmehed alluvad nende nõuetele ning koguni õhutavad väljamaa adrade ostmist, enda huvides.

Praegu on valmistusel väikene adratüüp uue mudeli järele ning loodab ettevõtte seda atra siiski järelepäritavaks teha ning selle valmistamises eriala leida.

Kuna Teguri ettevõtteid täiel määral suurtööstuse liiki kuuluvad, on Tartus olemas teine tüüp metallitehaseid, mille ideaalsemaks edustajaks on

Jaan Ratniku masinavabrik.

Töötab võrdlemisi väikse töölise arvuga, 30 ümber, omab kõige ajakohasema sisseade ja masinad, kuid seisab selles mõttes kesktööstuse ligidal, et omanik on ühtlasi

Linnades, kus puuduvad vesiklosetid, on see mustuseveo auto päris õnnistuseks: ta päästab linnaelaniku hirmsast lõhnast.

Selle auto juures on kõik otstarbekohaselt läbimõeldud. Reservuaar täitub vakuumpumba abil, mida oma mootor ümber ajab, kuid kõik väljaimetud õhk läheb autos olevast väiksest ahjust läbi, kus hai-sevad gaasid täitsa ära põlevad ja õhu haisust vabastavad. Kõik tarvilised abinõud, nagu torud, tööriistad, on auto sisse mahutatud; isegi kaasasoleva kahe töölise isteruumiks on koht olemas. Ja väljaspoolt on kõik kinnine ja lihtne.

Tartu linnal on niisugused autod liikumas. Tahaks seda tõesti ka teiste suuremate kodumaa linnadele soovitada.

Huvitavad on veel selle ettevõtte konstrueeritud autopriitid ja isemäärimiseautomaadid. Kui juure lisame, et hra Ratnik ise veel üks kõigeparematest õli- ja gaasimootorite tundjatest on ning kõige keerulisemaid parandustöid suudab teha, peab tunnustama, et niisugusel ettevõttel kõige suuremal määral elujõudu ja arenemise võimalusi on. (Järgneb).

Mõnda meie linaasjanduse korraldamisest.

A. G.

(Järg).

Et linahindade kõikumisest pilti saada, toon järgmise tabeli (Economist ja Dundee prices current and trade report'i järele).

Keskmine ennesõjaaegne hind — 100.

1914. aasta lõpp	110
1916. " "	267
1917. " "	448,9
1918. " "	540,5
1919. " "	702,3
1920. juulikuu	1167,9
1920. aasta lõpp	458
1921. " "	351
1922. " "	271
1923. " "	286
1924. " "	373

Pealesõjaaegsed kõrged linahinnad sundisid valitsust arenenud tekstiiltööstusega maades erakordseid abinõusid lina külvipinna suurendamiseks käsile võtma. Inglismaal, Belgias, Prantsusmaal ja Saksamaal asus valitsus linatööstuse reglamenteerimisele, mis lühikese ajaga tuntavaid tagajärgi andis. Ei pea arvama, nagu ei oleks enne-

sõda mainitud riikide valitsuse, seltskondliste asutuste ja ühisuste poolt linaasjanduse arendamiseks midagi tehtud. Tõsi, suuremas osas riikides hoolitsemine piirdus tehnilise abi ja propagandaga, kuid liris ja Prantsusmaal võeti ka rahaliste auhindade ja toetuste süsteem tarvitusele. Tehnilise abi ja propaganda korraldus on kõige paremini korraldatud Belgias. Pea kõikide alg- ja keskkoolide juures on osakonnad olemas, kus õpetatakse põllumajandust ja eriti linaasjandust. Peale seda ligi 30 agronoomi korraldavad oma ringkondades põllumajanduse ja linaasjanduse üle praktilisi kursusi ja loenguid. Agronoomidele abiks on valitsuse instruktorid, kes sõidavad ringi ja korraldavad kursusi ning annavad iga-sugust tehnilist nõu ja abi. Linaasjandusse puutuvate praktiliste küsimuste kohta on riigi arvel rida raamatuke: i välja antud ja laiali saadetud. Lina kultuuris puutuvate bio- ja füsioloogiliste küsimuste uurimises on usinasti töös põllumajanduse instituut Gembloux. Belgia on väikepõllupidajate maa (1–10 hekt.) ja umbes 65% kogu haritud maapinnast kasutatakse mitte omnikkude, vaid rentnikkude poolt. Harilik lina külvipind Belgia taludes kõigub $\frac{1}{2}$ –2 hektarini. Lääne Flandrias on see veel vähem — $\frac{1}{8}$ –1 hektarini. Ida Flandrias linakasvatavad harilikult linu ise ei leota ega hari, vaid seda teevad linavabrikud, missuguseid 1913. a. oli Belgias 488 tükki. Suurem osa vabrikuid leotavad omad lina selle poolest kuulsas Lys'i jões, ainult paarikümnel vabrikul on soojavee leotamine sisseseatud.

Ida Flandrias linavarte leotamist ja ümbertöötamist toimetavad harilikult linakasvatavad ise. Linavarte murdmine (kolkimine) ja rabamine sünnib suuremalt jaolt väikestes ühistegelistes tööstustes, linaomaniku ehk palgatud tööliste poolt. Eratööstuses ühe tonni linavarte sugemine, leotamine kuivatamine, rabamine ja pakkimine läks enne sõda maksma 88 franki või £ 3 $\frac{1}{2}$. Hea tehniline korraldus lubas Belgial peale sõda linaturul tekkinud soodsat konjunktuuri kohe ära kasutada. Külvipind tõusis järsku ennesõjaaegsest 13.138 hektarilt 1920. a. 50.000 hektari peale. Et hinnad 1921. a. langesid, kahanes tuntavalt ka lina külvipind (1921. — 19.000 hekt.).

Iseloomustavaks nähtuseks linakasvatamise juures Inglismaal on linavarte leotamine põllumeeste poolt kodusel teel, kuna edaspidiseks ümbertöötamiseks leotatud linavarred sellekohasesse era- ehk ühis-

tegeliste linaharimise ettevõttesse antakse. 1921. a. oli liris ligi 640 linaharimise tehast, mis suuremalt jaolt langeva vee energial töötavad. 1921. a. võtsid liri linavabrikud ühe stone'i (15¹/₂ lb) linakiu rabamise eest 3¹/₄–3¹/₂ shillingit (240–260 mk.). 1920. a. oli lirimaal ligi 35 ühistegelise linavabrikut, mis iga üks läbisegi 35–40 tonni puhastatud lina produtseeris. Ühistegelised linavabrikud töötavad Inglismaal kahel alusel: 1) Põllumees – liige maksab teatava summa (1¹/₂ sh.) ühe stone'i rabamise eest, ning jätab vabrikule takud, mis sesooni lõpul puhastatakse ja realiseeritakse. Saadud summadest kaetakse igasugused vabriku väljaminekud ja ülejääk jagatakse liigete vahel dividendiks ära.

2) Ühisuse liige maksab 3¹/₂ sh. iga stone'i rabatud linade eest, saadud summadest kaetakse vabriku kulud ja ülejääk jaotatakse ära liigete vahel vastavalt iga liikme poolt vabrikus ümbertöötatud lina hulgaile. Inglismaal on linakasvatamine ja harimine tihedalt seotud linaketramise ja kudumise tööstusega. Juba üle paarisaja aasta tagasi (1711. a.) asutati linatööstuse arendamiseks riikline asutus „Linen Board“, millele parlamendi poolt selleks otstarbeks iga aasta 20.000 naela määrati. „Linen Board“ lõpetas oma tegevuse 1841. a. ja tema asemele asus „Linaparandamise ühisus“ „Flax improvement Society“. Nimetatud ühisuse poolt kutsuti ametisse asjatundjad instruktorid, kes linakasvatajatele maksuta nõu ja juhatusi andsid. 1849. a. korraldas mainitud ühisus esimese lina näituse. 1867. a. lõpetas „Flax improvement Society“ oma tegevuse, kuid tema asemele astus „Flax supply Association for the improvement of the culture of flax in Ireland“, mis veel praegu tagajärjericikalt jätkab oma tegevust. Peale nimetatud keskorganisationsioonide õhutasid ja arendasid linakasvatust kohalised põllumajanduslised ühisused (Provincial Agricultural Societies), makstes väikseid preemiaid ja korraldades igasugust tehnilist nõuandmist.

Inglise valitsuse määrusega 1917. a. sai linaga kauplemine Inglismaal riikliseks mo-

nopooliks tehtud. Linade sorteerimiseks ja hindamiseks asutati iseäraline komitee (The Flax Supply Committee), kes linad kuude sorti jagas hinnakõikumisega £ 280–360 per tonn, mis 1917. ja 1918. a. vaba turu hindadest kõrgem oli ja seega põllumehi suurejoonelise linakasvatusele meelitas. 1919. a. lasti sisseveetavate linade ostmine vabaks ja lina hinnad tõusid kindlastest valitsuse hindadest tuntuvalt kõrgemale. Linakasvatajate hulgas tekkis nurin valitsuse kontrolli vastu, algas terav agitatsioon kontrolli kaotamiseks. liri linakasvatajad astusid oma huvide kaitseks ühisuseks „Irish Flax Producers Association“. Pärastpoole kaotati valitsuse kontroll ja linaga kauplemine sai jälle vabaks.

(järgneb)

Emissioonid jaanuar – märts 1925

Kuulutuste põhjal „Riigi Teatajas“ on jaanuar–märts. 1925. a. uusi aktsiaseltse ja osaühisusi asutatud ning olevate aktsiaseltside ja osaühisuste põhikapitaale suurendatud järgmiselt (milj. Emr.):

	Uued seltsid		Kapitaali suur.		Kokku.
	Arv.	Kapit.	Arv.	Kapit.	
Jaanuar	6	258,0	1	10,0	268,0
Veebruar	6	48,5	2	3,0	51,5
Märts	3	8,0	1	1,5	9,5
Kokku					
I veerand 1925. a. 15		314,5	4	14,5	329,0
„ „ 1924. a. 16		113,5	10	124,5	138,0

Eeltoodud andmeid l. a. omadega võrreldes leiame, et k. a. I. veer. asutatud seltside kapitaali kogusummal suurem on, kui see kogu 1924. a. oli (1924. a. – 255,0); selle nähtuse on esile kutsunud mitte asutatavate seltside arvu kasvamine, vaid üksikute seltside suur põhikapitaal, mis näit. „Eesti Raudteede a.-s.“ 2.000.000 kuldkrooni (Emk. 200.000.000) peale kindlaks määratud on.

Kapitaali suurendused on aga läinud aasta omadest kaugele maha jäänud (l. a. I. veer. – 124,5).

Kroonika.

Eesti.

Uppunud varanduste päästmise ümber. Uppunud varanduste päästmise edeneb praegu visalt. Edukat tegevust uppunud varanduste päästmisel takistab vas-

tava kapitaali puudus. Inglismaalt lubati küll Hüppler ja Ko-le, kellele lepingu alusel uppunud varanduste päästmine on antud, 40.000 £ laenu, kuid seni ei ole seda summat veel saadud. Juhtumisel, kui inglased laenu andmisest ära peaksid ütlema, on soodsad laenusaaamise võimalused

mujalt. Nimelt on laenupakkumisi tulnud niimelt Saksa, Hollandi ja Prantsuse ettevõtelt, kes uppunud varanduste pääsmisest huvitatud. Läbirääkimisi on peetud ka Itaalia esitajaga, kelle poole Itaalia töösturid on pööranud. Läbirääkimistel selgus, et Itaalias vanast rauds puudus on ja Itaalias selle saamiseks kõik abinõud tarvitusele on võetud. „Pvl.“ 19. apr. 1925.

Põllutöökoolide jaoks reserveeritud majapidamised omavalitsustele kasutamiseks. Kuuldavasti on põllutööminister korralduse maksma pannud, mille järele põllutöökoolide jaoks reserveeritud majapidamised üle anda tulevad omavalitsustele ühes nendes leiduvate piirituse - vabrikute. Omavalitsused on kohustatud hiljemalt 2 aasta jooksul looma kartulihüvisi ja piiritusevabrikuid ilma vaheltkasuta viimastele kasutamiseks edasi andma.

„Kaja“ 18/IV-25.

Katsed õllikivi värnitsaga. Viimasel ajal on katset tehtud põlevkiviõlist värnitsat valmistada ja seda värvimistööde juures tarvitada. Katsed, mis läinud suvel tehtud, ja nimelt väljaspoolt värvimiseks, olla ülesleidja M. Braueri tõenduse järele häid tagajärgi annud. „Pvl.“ 19. apr. 1925

Välisurg meie kaladele. Veel mõni kuu tagasi oli Peipsi kalameestel tegemist kalale välisuru leidmiseks, sest puudus korraldus, kes oleks kalu välisurule toimetanud. „Kesk kala“ asutamisega loodeti sellest üle saada. Nagu nüüd selgunud, on „K.“ tõesti meie kalale välisuru leidnud. 8. apr. saadeti esimene vagun kuivatatud finte Poolamaale. Peale selle on veel teiste riikidega kalaturu asjus läbirääkimised käimas. Nagu nüüd kuuleme, on „K.“ uuesti Poolamaalt kalade saatmiseks ettepanek tulnud.

„Postim.“ 20. apr. 1925.

Uued naftaotsijad Eestis. Naftasoonte uurimine Hiium saarel, millega venelane Gukassov omal ajal teatavat kõmu tegi, on viimasel ajal peaaegu ununenud. Nüüd on kaub. -tööstusministerium hiljuti saanud ettepaneku kahelt ettevõtjalt, kes soovi avaldasid, et neile Eesti piirides nafta uurimiseks ainuõigus antaks. Kuuldavasti pole ministerium sarnase ettepanekuga nõus olnud, sest monopoli andmist maapõue varanduste uurimiseks ei peeta otstarbekohaseks.

„Pvl.“ 21. apr. 1925.

Vana riidevarustuse tagavara tolliadas, mille osaline realiseerimine omal ajal niivõrd tähelepanu äratas, et küsimust koguni riigikogu kõnetoolilt harutati, on vabariigi valitsuse otsusega ära jaotatud nõnda, et kaitseministeriumile antakse 16 tuhat puude, töö ja hoolekande ministeriumile 10 tuhat puuda, kuna ülejääk, umbes 25 tuhat puuda, enampakkumise teel, kuuldavasti rahaministeriumi kaudu, müügile tulevat. Lähimate päevade sees on sellekohase kuulutuse ilmumist oodata.

Tartu telefonivabrik on iseäranis Soomes omale turgu suutnud leida ja varustab peaaesjalikult Soome raudteed. Selle asjaoluga arvestades on vabrik oma tänavu-aastase kataloogi Soome ja Eesfi keeles väga maitserekalt kokku seadnud ja välja annud.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga.

1-7 aprillini on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaupu.

43 vagunit ajalehe- ja trükipaberit, kaal 666,1

tonni; 1 vagun puuvillast riief, kaal 11,4 tonni ja 1 vagun puuvillast lõnga, kaal 13,3 tonni.

Kokku 45 vagunit eksportkaupu ja 43 saadetust bagaash-kaupu, kaal 1935 klgr. ja 2 suure kiiruse kauba saadetust, kaal 357 klgr.

2. Transiitkaupu.

4 vagunit segakaupu, kaal 50,5 tonni ja 1 vagun fühje kolte, kaal 3,0 tonni.

Kokku 5 vagunit transiitkaupu, ühes eksportkaupadega kokku nõukogude Venemaale saadetud 49 vagunit kaupu.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

8 vagunit 242 elus seaga (a.s. „Külmefusele“), 1 jäävagun tapetud metslindudega, kaal 8,9 tonni; 1 vagun soolatud searasva, kaal 11,0 tonni; 3 vagunit kanepit, kaal 23,2 tonni ja 2 vagunit linu, kaal 17,9 tonni.

Kokku nõukogude Venemaalt tulnud 15 vagunit kaupu ja 10 saadetust bagaash-kaupu, kaal 309,5 klgr.

8-14. aprillini on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaupu.

39 vagunit kodumaa ajalehe- ja trükipaberit, kaal 493,4 tonni ja 1 vagun segakaupa, kaal 5,5 tonni.

Kokku 40 vagunit eksportkaupu ja 14 saadetust bagaash-kaupu, kaal 472,1 klgr.

2. Transiitkaupu.

1 vagun põlluheinaseemet, kaal 16,2 tonni.

Ühes eksportkaupadega kokku nõukogude Venemaale saadetud 41 vagunit kaupu.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

7 vagunit 311 elus seaga (a.s. „Külmefusele“), 1 vagun soolatud searasva, kaal 12,6 tonni; 1 isistern naftaõli, kaal 11,0 tonni; 1 vagun takku, kaal 8,1 tonni; 7 isisterni masuuti, kaal 87,0 tonni; 1 vagun kanepit, kaal 8,2 tonni; 1 isistern naftat, kaal 13,6 tonni ja 1 vagun tatrafangu, kaal 16,2 tonni.

Kokku nõukogude Venemaalt Eestisse tulnud 20 vagunit kaupu, 7 saadetust bagaash-kaupu, kaal 224,5 klgr. ja 11 kohta suure kiiruse kaubasaadetusi, kaal 519 klgr.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

1-7. aprillini on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

16 vagunit Aseri tsementi, kaal 253,7 tonni; 4 vagunit 25-hobusega; 1 saadetust majakraami, kaal 853 klgr.; 3 saadetust Tartu „Pain Normali“ leiva- vabriku küpsetatud teraleiba, kaal 2598 klgr.; 1 saadetust mitmesugust pudukaupa, kaal 155 klgr.; 1 saadetust hobusejõhve, kaal 360 klgr.; 1 vagun soolatud soolikaid, kaal 4,2 tonni; 1 vagun tšoreid konte, kaal 9,9 tonni; 1 saadetust vanu kasukaid, kaal 2100 klgr.; 3 vagunit segakaupa, kaal 6,6 tonni; 1 vagun värnitsat, kaal 14,5 tonni ja 1 vagun värsket kala, kaal 4,9 tonni.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

2 vagunit suhkru, kaal 26,4 tonni; 3 vagunit heeringaid, kaal 32,1 tonni; 6 vagunit segakaupa, kaal 18,1 tonni; 1 saadetust väljatöötatud nahka, kaal 320 klgr.; 1 vagun linu, kaal 3,7 tonni; 1 saadetust siidi, kaal 130 klgr.; 1 vagun klaaspudelisi, kaal 17,2 tonni,

1 saadetus mitmesugust pudukaupa, kaal 509 klg.; 1 saadetus raudteoseid, kaal 2556 klg.; 1 vagun ristik, kaal 15,0 tonni; 1 saadetus ristikheinaseemet, kaal 560 klg.; 1 saad. põllutööriistu, kaal 27,2 tonni; 1 vagun mitmesuguste emailleeritud kõõginõudega, kaal 4,3 tonni; 2 saadetus treipinke, kaal 2077 klg.; 1 saadetus teimerasva, kaal 1112 klg.; 1 vagun pudelisi, kaal 11,4 tonni ja 1 saadetus tallanahka, kaal 1293 klg.

8-14. aprillini on Eestist raudteed mõõda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetus:

2 vagunit Aseri tsementi, kaal 32,6 tonni; 1 vag. findikala, kaal 5,7 tonni; 1 saadetus mitmesugust pudukaupa, kaal 389 klg.; 1 saadetus Tartu „Pain Normali“ leivavabriku küpsetatud teraleiba, kaal 891 klg.; 1 saadetus kalevit, kaal 38 klg.; 1 saadetus saapakreemi, kaal 2186 klg.; 1 saadetus Tartu telefoni vabriku telefoniaparaate, kaal 1143 klg.; 1 vag. segakaupa, kaal 575 klg.; 1 saadetus puust mõõblit, kaal 1860 klg. ja 1 vagun värsket kala, kaal 3,8 tonni.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mõõda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

2 vagunit segakaupa, kaal 5,1 tonni; 1 vag. nisu-jahu, kaal 15,0 tonni; 1 saadetus kirjutuspaberit, kaal 1105 klg.; 1 saadetus Prantsuse siidiriief, kaal 130 klg.; 2 platvormi rehepeksu lokomobiili osadega, kaal 20,2 tonni; 1 saadetus mitmesugust pudukaupa, kaal 350 klg. ja 5 vagunit põllurammu, kaal 83,5 tonni.

Märkus: Pühade nädalal (8-14. aprill) oli kauba-vedu, nagu harilikult, ka tänavu vähene.

Ameilikud teated kaubandustööstus- ministeeriumilt.

Soome.

Uus ütriseadus Soomes. Aprilli algul võttis Soome Eduskunta vastu uue ütriseaduse, kus on üksikasjaliselt formeeritud ütrnikkude ja majaomanikkude vahekorid. Ütri suurusest ei ole seaduses mingisuguseid määrusi. Ütr määratakse asjaosaliste vahelisel kokkuleppel. Seadus ei too eraldi midagi uut praeguse olukorra juure, selle najal ainult kindlatakse praegune tegelik status ütrioludes.

Otsekohese meresõidu ühenduse Soome ja Vahemere maade vahel kavatses Soome Aurulaeva-selts tuleval suvel korraldada. A/l. „Hectos“ sõidab tuleva juuli 10 päevast alates Helsingist Geenuasse ja pöörab ka teistesse Vahemere sadamatesse (Marseille ja Valencia). Laev sõidab Helsingist iga kuu fagant välja.

220 hobust Soomest Venemaale on Kuopio karjamüügiühisus otsustanud müüa. Sellekohane leping on juba venelastega tehtud ja ekspordikrediiti on krediitkomisjoni poolt tähendatud ühisusele antud 525000 Smk.

Soomest koorelahutajate ostmiseks olla Latvia valitsus lepingu teinud Kone- ja Siltarakennus O/Y ga.

Daani.

Daani en gros-hindade indeks langes s. a. veebruaris jooksul 234 pealt 230 peale. Praegu on en gros-hinnad Daanis umbes 1% kõrgemad kui vastaval ajal 1924. Veebruaris langesid loomatoidu, villa, nahkade, süte, salpeetri, muu ade, margariini, nisu, rukki ja kohvi hinnad, kuna või, sea- ja loomaliha, suhkru, puuvillalõnga ja metsamaterjali hinnad

tõusid. Muude ainete hinnad jäid veebruaris muut-
matuks.

Lokaut Daani tööstuses. Kuna Daani tööstuste ametiühisuste ja tööandjate ühingu vahel pikemat aega peetud läbirääkimised tööstuste palkade suuruse asjus (tööstused nõudsid kõrgemaid palkasi, millist nõudmist tööandjad täita ei tahtnud) kokkuleppele mõlemate poolte vahel ei viinud, ja tööstused streiki-
dega ähvardasid, kuulutasid tööandjad, et tööstusi järelandmisele sundida, 18. skp. suure lokaudi välja. Selle läbi jäid 19. skp., millal lokaut jõusse astus, 50000 tööstist ilma tööta. Lokaudi all kannatavad kõik väljaõppinud tööstused rauatööstuse alal ja töömehed (õppimata tööstised) õli-, margariin-, tsement-, telliskivi-, suhkru ja puutööstuse alal. Peale selle teatasid tööandjad 20. skp. tööstuste ametiühisustele, et 28. skp. veel paljudel tööstusteladel, mis praegusest lokaudist puutumata, lokaut algab. Selle läbi jääksid veel 50000 tööstist ilma tööta, nii et siis lokauteeritud tööstuste koguarv 100.000 peale tõuseks. Tööandjad olla kesiva võitluse vastu tööstistega ette valmistanud ja ei taha mingil tingimisel järele anda.

Avalik arvamine on lokaudi pärast väga rahutu ja loeb teda Daani tööstustele katastroofalseks, sest lokaudi läbi jäävad kõik tellimised ära.

Daani eksporditapamajade tegevus a. 1924. A. 1924 tapeti Daani eksporditapamajades ülepea 4.024 000 siga, kuna neid a. 1923. 3.414.000 tapeti ja a. a. 1911-1914. läbistikku 2.503 000.

Teated ettevõtete tegevusest.

A/s. „Jõhvi Panga“ likvideerimiskomisjon teatab, et peakoosoleku otsuse põhjal 8 märtsil s. a. on e/s. „Jõhvi Pank“ oma äriseisu aktiiva ja passivaga üle annud „Põhja Pangale“, kes ka kõik Jõhvi Panga kohustused oma peale võtnud ja oma Jõhvi osakonna nool selle asjaajamist jätkab.

„Viru Pank“ a/s. on oma läinud tegevusaasta puhtakasuga Emk. 1,3 milj. lõpetanud. Puhtastkasust arvat: tagavarakapitaaliks - 0,1, dividendiks - 0,6 (I ja II väljaande akts. pealt à 40 marka ja III v. akts. pealt à 20 marka) ja muud ots. - 0,6 milj. Emk. Tulusid saadi 1924. a jooksul - 7,1 milj. Emk. (saad 0/0/0 - 4,2, komisjon - 2,2 ja muud - 0,8); kulused oli sama aja jooksul Emk. 5,8 milj. (makstud 0/0/0 - 3,2, ärikulud - 2,1 ja muud - 0,5).

Järgnevad panga läinud kolme aasta äriseisud (milj. Emk):

Aktiiva.	31 XII 24	31. XII 23	31. XII 22.
Kassa, jooksvad arved teistes pankades ja välisvaluuta . . .	5,0	2,5	6,1
Laenu ja vekslid . . .	38,4	34,7	26,2
Korrespondendid . . .	0,8	0,5	1,4
Liikumata varandus . . .	3,8	1,0	1,0
Passiva.			
Kapitaalid	6,0	3,3	1,6
Hoiusummad	25,3	17,2	18,8
Konto-korrent ja redisk	11,1	5,2	4,2
Korrespondendid	3,4	11,7	9,0
Kasu	1,3	1,2	0,8

Bilans ühes muudega 51,5 39,5 35,3

Likvideeritava „Tallinna tsement-asbestvabriku o/ü.“ 1924. a. tulude ja kulude aruanne näitab kahju Emk. 2,2 milj.; selles produktiooni arvel Emk. 1,5 milj. (produktiooni ülejääk 1. jaan. 1924 a. Emk. 2,1

milj.; 1924. a. produkts. — 2,6 milj.; müüdnud sama aja jooksul — 2,7 milj. eest; ülejääk 1. jaan. 1925. a. Emk. 0,5 milj.). Äriseis 31. dets. 1924. a. Emk. 11,5 milj. Tähtsamate arvete seis oli järgmine (Emk. milj.): debiti ja vekslid — 0,4, inventaar — 4,6, liikumata varandus — 2,3, kapitaalid — 8,6, kredit. ja vekslid — 2,9.

Saku õlletehas a/s. lõpetas oma läinud tegevusaasta puhtakasuga Emk. 3,5 milj. (tulud — 108,9 ja kulud — 105,4). Äriseis 31. dets. 1924. a. Emk. 144,0 milj. Kasu jaotust avaldatud aruanne ei sisalda.

Järgnevad a/s. läinud kolme aasta äriseisud (milj. Emk.):

Aktiiva.	31.XII.24.	31.XII.23.	31.XII.22.
Kassa ja jooksv. arved	0,03	0,01	0,1
Väärtipaberid	14,5	13,5	—
Debit. ja vekslid	40,1	52,4	3,6
Inventaar	19,1	11,4	2,5
Liikumata varandus	26,3	23,8	2,9
Valmiskaubad, tooresained ja poolvalmissaadused	40,2	34,1	10,2
Passiiva.			
Kapitaalid	55,8	53,4	6,9
Kredit. ja vekslid	81,5	68,7	9,9
Kasu	3,5	14,8	2,6
Bilans ühes muuga	144,0	137,0	20,1

Ärikalender.

23. aprillil.

Eesti Rahvapanga korralline peakoosolek kell 5 õhtul Tallinnas, S. Karja tänn. 19.

A/s. Tartu metallivabriku „G. ja H. Lellep'i“ aktsionäride korralline peakoosolek kell 4 p. l. vabriku juhatause ruumes, Tartus, Maarja tänn. nr. 21/23.

Eesti Ühistrükkikoja osatühisuse peakoosolek kell 6 p. l. Eesti Rahvapanga ruumes, S. Karja tänn. 19.

24. aprillil.

Eesti klaasitööstuse osatühisus „Eko“ korralline peakoosolek kell 5 p. l. Harju Panga ruumes.

Eesti transport-aktsiaselts „Gerhard ja Hey“ korralline peakoosolek kell 5 p. l. seltsi ruumes, Tallinnas, V. Viru tänn. 15.

Tööstus-kaubandus aktsiaselts „Drommeter ja Ko“ peakoosolek kell 12 äriruumes, Tallinnas, Lai tänn. 5.

Kirjastusosatühisus „Rahvaühikool'i“ osanikkude peakoosolek kell 6 p. l. osatühisuse ruumes, S. Karja tänn. 23.

25. aprillil.

Eesti kaubandus-tööstus-aktsiaseltsi „W. D. Zimdin“ korralline peakoosolek kell 5 p. l. Tallinnas, Narva mnt. 27.

Kinnituskasiaselts „Hansa“ aktsionäride korralline peakoosolek kell 7 õhtul seltsi kontoris, Tallinnas, S. Karja tänn. 9.

Tartu Telefonivabrik, A/s. aastapeakoosolek kell 6 õhtul, Tartu Kaubanduse- ja tööstuseseltsi ruumes, Suurturg 17.

Narva linaketramise manufaktuuri ühiseuse (endine parun A. L. Stieglitz'i linaketramisevabriku) osanikkude peakoosolek kell 10 homm. Tallinnas, S. Brookusmägi nr. 10 krt. 2-a.

Viljandi puutööstuse aktsiaseltsi peakoosolek kell 6 õhtul Viljandis, seltsi oma majas.

A/s. „Rob. Holst ja Ko“ korralline peakoosolek kell 5 p. l. Tallinnas, Kinga tänn. 1.

26. aprillil.

Pärnumaa Ametnikkude Ühispanga asutamise peakoosolek kell 12 p. Pärnus, tütarlaste gümnaasiumi saalis.

Narva Vastastikku Krediid-Ühiseuse 52 aasta peakoosolek kell 5 p. l. Narva Vene seltsi ruumes, Narvas, Rahu tänn. 20.

A/s. „H. Tõnisson ja Ko“ aktsionäride korralline peakoosolek kell 10 e. l. Tartus, Kalamehe tänn. 34.

27. aprillil.

„Eesti Union“ kinnitus-aktsiaselts Tallinnas, korralline peakoosolek kell 12 päev. seltsi ruumes, Väike Karja tänn. 1-2.

Hans Saks'i kreditoride koosolek kell 7 õhtul Jaani tänn. 7, Tallinna-Haapsalu rahukogu hoones, II korral, vann. adv. nõukogu toas.

A/s. „Tegur'i“ aktsionäride aastapeakoosolek kell 5 p. l. vabriku ruumes, Tartus, Holmi tänn. 4.

28. aprillil.

„Royal-Film“ a/s. aktsionäride korralline peakoosolek kell 5 p. l. seltsi ruumes, Tallinnas.

Ühendatud saapa ja nahavabrikute a/s. aktsionäride korralline peakoosolek kell 6 p. l. Tallinnas, Laulupidu tänn. 2.

Kaubanduse- ja tööstuse aktsiaselts „V. Schneider ja Ko“ korralline peakoosolek kell 6 p. l. seltsi kontoris, Tallinnas, Estoonia puistee 19.

A/s. „Volta“ aktsionäride erakorraline peakoosolek kell 5 p. l. tehase kontoris Tallinnas, Soo tänn. 27.

Sindi Kalevivabriku Ühiseuse (endine Vöhrmann ja Poeg) osatühisuse omanikkude korralline peakoosolek kell 5 p. l. Tallinnas, S. Karja tänn. 13.

Puutööstuse aktsiaseltsi „Narova“ (end. A. P. Kotschev) aktsionäride korralline peakoosolek kell 1/25 p. l. Tallinnas, Narva mnt. 17.

29. aprillil.

O/ü. „Esto-Muusika“ peakoosolek kell 6 p. l. osatühisuse ruumes, Vanaturukaal 13/8.

Kauba Pank A/s. aktsionäride korralline peakoosolek kell 6 p. l. panga ruumes, Tartus, Suurturg 12.

Eesti-Vene Panga aktsionäride korralline peakoosolek kell 5 p. l. panga ruumes, S. Karja tänn. 18.

A/s. „Tallinna Laeva Ühiseuse“ korralline peakoosolek kell 6 p. l. „Ühisklubi“ ruumes, Pikk t. 42.

Uued seadused ja määrused.

Põllumajandusliku laenu seaduse muutmise seadus. Põllumajandusliku laenu seadus („R. T.“ nr. 51/52.—1924. a.) § 1 muudetakse järgmiselt: Vabariigi valitsust volitatakse tegema välislaenu kuni 160 milj. marga väärtuses. („R. T.“ nr. 59/60—1925. a.)

Isiklikud teated.

Varanduse hoolekanne.

Äraolija Skatsevsky varandusele on hoolekanne määratud. (R. T. nr. 61/62 — 1925)

Kaubalaadimised riigi raudteel.

Üksikutele nädalatele on meie era-kokkuvõtte järele riigi laiaroopalisel raudteedel kaupu laaditud järgmisel määral (vagunid):

	5—11 märts.	12.—18. märts.	19—25. märts.	26. m. 1. apr.	2—8 apr.	9—15 apr.
Teravilja ja jahu . . .	93	105	113	126	106	11
Kartulid . . .	27	11	39	68	71	18
Elus loomi . . .	63	51	46	80	54	43
Linu ja takku . . .	23	22	21	10	16	1
Põletispuid . . .	666	586	670	424	381	96
Muud metsa- materjali . . .	503	610	656	434	462	96
Põlevkivi . . .	149	186	183	164	137	39
Turvast. . . .	33	17	18	5	9	6
Tsementi . . .	34	53	34	46	64	9
Lupja	10	10	7	10	11	3
Muud erakaupa . . .	933	887	1088	850	1057	414
Kokku	2534	2538	2885	2217	2368	736
Raudtee veod . . .	177	157	215	228	235	86
Kokku laadit. . . .	2711	2695	3100	2445	2603	822

Tallinna laiaroopalise raudtee kaubajaama (kõikidesse kauba vastuvõtte punktidesse) on samade aegade jooksul sisemaal sisse tulnud (arvesse on võetud ainult vagunisadefused):

	5—11 märts.	12.—18. märts.	19—25 märts.	26. m.— 1. apr.	2.—8. apr.	9.—15 apr.
Teravilja ja jahu . . .	2	6	5	4	11	3
Kartulid . . .	13	2	7	9	75	34
Põletispuid . . .	189	226	200	184	173	64
Metsamaterj. . .	178	336	402	202	471	224
Linu ja takku . . .	14	11	5	3	9	10
Põlevkivi . . .	41	51	27	25	99	54
Turvast. . . .	26	20	10	5	3	2
Muud erakaupad . . .	176	186	421	454	188	164
Kokku	639	838	1077	886	1029	575

Turu ülevaated.

Rahaturg.

Eesti panga äriseis.

Miljonites markades.

	15. IV. 1925.	7 IV. 1925.	31. III. 1925.	28. II. 1925.	31. III. 1924.
Aktiiva.					
Kassa	689,4	691,0	715,5	795,8	849,1
Kuld, hoiusum- mad väljam. ja välisvaluuta kassa, millest maha arvatud väliskohustu- sed.	883,2	889,7	892,7	844,7	766,2
Sell. „Loro“ debet . . .	127,1	127,0	123,5	120,1	262,7
Välisvaluuta					
vekslid	273,7	277,8	282,2	289,3	346,2
Diskont. vekslid . . .	1.540,8	1.551,3	1.528,8	1.495,1	1.667,2
Mitmes. kindlus- tatud laenud	4.054,1	4.060,1	4.039,5	3.947,2	3.581,3
Sellest akkred. ja gar. laenud	637,8	661,2	652,7	568,0	884,2
Passiiva.					
Kapital ja taga- vara kapitalid	398,0	398,0	398,0	398,0	325,0
Pangatähed	2.250,0	2.250,0	2.250,0	2.250,0	2.250,0
Hoiusummad	3.961,1	3.979,9	3.956,4	3.983,9	3.510,4
Sellest riigik. hoiusummad	2.557,8	2.648,8	2.696,7	2.641,8	2.042,0
Akkreditiivid ja garantiid	537,2	546,4	546,3	452,1	892,2

Eesti Panga arvetes iseloomustavaks jooneks aru-
ande nädala kestel 7—15. aprillini on üldine kokku-

tõmme, olgugi nõrk. Kassa kahanemine on tähtsu-
seta, et fast kõnelelda — 1,5 milj. mk. Hoiusum-
made väljamaksmiseks läinud summad — 18,8 milj.
mk — on saadud laenude kokkutõmbamisest. Dis-
konteeritud vekslid kahanesid 1551,3 milj. pealt
1.540,8 milj. mk. ja konto-korrent laenud 4060,1 milj.
pealt 4.054,1 milj. mk. peale. Viimaste hulgas kaha-
nesid garantiid ja akkreditiiv-laenud — 3,4
milj. marka. Välisvaluuta vekslid olid 273,7 milj.
marka 277,8 milj. asemel.

Suure tähepanu osaliseks meie rahaturu harufusel
viimasel ajal on saanud valuuta tagavarad
Eesti Pangas. Sellest oleneb interventsiooni võime
suvisel suurendatud nõudmisel. Praegune välisvalu-
uta seis püsib 880 milj. läheduses, olnud 14 märtsil
iseegi 899,5 milj. mkr. Kuu jooksul oli seega 19 milj.
margaline vähenemine, kuna eelmistel aastatel vas-
tandina sel ajal tuntav nõudmine juba alanud oli.
Tõsi, viimased päevad (16—20) on toonud mõne
suurema panga poolt esile suurendatud nõudmise,
kuid see on kaugelt nõrgem läinud aastast

Tsirkulatsioon ja selle kate. Tsirkulatsiooni
soodsat liikumist kujutavad järgmised andmed:

	1924. a.	Võrdarv.	1925. a.	Võrdarv.
31. jaan.	3.260,3	100	3.465,0	100
28. veebr.	3.410,2	104,6	3.487,0	100,6
31. märts.	3.520,7	108,0	3.553,5	102,3

Tänavune sesoonikavamine tsirkulatsioonis on
palju nõrgem läinud aasta omast: 2,3⁰/₀—8,0⁰/₀ vastu.

Kullakatte liikumine on samuti parem läinud
aasta omast:

	1924. a.	1925. a.
31. jaan.	43,8 ⁰ / ₀	34,1 ⁰ / ₀
28. veebr.	46,1 ⁰ / ₀	36,3 ⁰ / ₀
31. märts.	41,6 ⁰ / ₀	37,0 ⁰ / ₀

Tabelist selgub, et kätte absoluut protsent küll
madalam kui läinud aasta oma, kuid kätte protsendi
liikumine on meile soodsam.

Kullakatteks kuuluvad välisvarad liikusid järg-
miselt:

	1924. a.		1925. a.	
	Kogu varan.	Sellest Eesti Panga varan.	Kogu varan.	Sellest Eesti Panga varan.
31. jaan.	1.428,6	513,2	1.181,7	638,3
28. veebr.	1.572,4	653,8	1.268,0	724,6
31. märts.	1.467,3	546,9	1.316,7	769,3

Nii on Eesti Panga varad kasvanud
kolme kuu jooksul 20,5⁰/₀ võrra, kuna läinud
aasta kolme kuu jooksul valuuta kasv pangas kõigest
6,5⁰/₀ oli.

Profestitud vekslid jaanuaris ja veebruaris.

Profestitud vekslite summad võrreldes läinud aasta
lõpuga osutavad jaanuaris ja veebruaris kahanemist.
Nii oli:

	Arv	Summa	Kesk. veksl. summa
1924			
November	2744	148,1 mlj. m.	54.000 mk.
Detsember	2664	113,3 " "	42.500 "
1925			
Jaanuar	1958	100,3 " "	51.200 "
Veebruar	1746	84,8 " "	48.500 "

Läinud aastal oli ainult üks kord protestitud vekslite summa vähem tänavusest veebruarikuu omast; juunis – 71,5 milj. mk. Seda nähtust võib lugeda seisukorra paranemiseks nagu see kõikides majandus-avaldustes ilmsiks on tulnud.

Läinud aastal muutusid meil vekslite protestid kõhekordseks: 544,5 milj. pealt 1923. a. 1202,3 milj. mk. peale 1924. a. Leedus kasvasid protestid aga

neljakordseks võrreldes 1923. a. – 28.219 vekslit 17,5 milj. liifi väärtuses.

Peale selle puuduvad meil hulgalised pankrotid ja konkursid, nagu mujal. Soomes 1924. a. 1179 konkursi 792 vastu 1923. a., seega 49^{0/0} enam. Saksa maal 1925. a. esimesel veerandil 2163 konkursi 1977 vastu 1924. a.

V. P.

Viimased välisbörsede kursid *)

	London			Stockholm			Helsingi			New-York		
	1924 a.	1925. a.		1924 a.	1925. a.		1924 a.	1925. a.		1924 a.	1925. a.	
	22. IV	10. IV	20. IV	22. IV	10. IV	20. IV	3. IV	26. III	2. IV	20. IV	10. IV	20. IV
Naelsterling	–	–	–	16 71	17 745	17 765	172 20	190 00	189 75	4.3875	4.7856	4.7881
Dollar	4.343	4.7825	4.7887	3.802	3.711	3.711	39 97	39 70	39 70	–	–	–
Prantsuse frank	66.30	93.15	91.75	24.85	19.05	19.45	235	209	207	–	–	–
Helveetsia frank	–	–	–	67.25	71 70	71.74	–	–	–	–	–	–
Rootsi kroon	16 729	17 795	17 70	–	–	–	10.565	10 70	10 70	–	–	–
Soome mark	175,20	190	190	9.57	9.345	9.345	–	–	–	Praega		
Daani kroon	26.259	26.015	26.10	63.70	68.25	68.10	661	725	728	1924 a.		
Hollandi gulden	11.807	11,9825	12.00	141.90	148 15	148.05	14 81	15.84	15.83	22 IV	10 IV	20 IV
Eesti mark	–	–	–	–	–	–	10 60	10.70	10.70	9	9	9
Kuld per unts.	94/2	86/5	86/6	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Eesti mark Berliinis 7. aprillil 1925. a. – 1.126
 15. aprillil „ – 1.120
 17. aprillil „ – 1.123
 „ „ Londonis 7. aprillil „ – 1 810 mk. üks £.
 „ „ 17. aprillil „ – 1.820 „ „ „

*) London noteerib kurse: £ 1 nii mitu vastava maa rahaüksust. Mujal on noteerimisviis nagu Tallinnas s. f. kurs näitab ühe naelsterlingi ja dollari hinda oma maa rahaüksustes ja kõikide teiste valuutade hinda 100 üksuse eest.

Suuremat muudatust välisbörsedel noteerida pole; kõik sünnib ootuses, missuguse seisukoha omandab Inglise valitsus naelsterlingi kullale viimises. Viimasel ajal hakatakse ka kõnelema eriti Inglismaal Soome marga kulla alusele uuesti üleminekust – 200 Smk üks kuldmark, – milleks julgust annud juba pikemaajaline stabiilsus (39,70 mk. dollar). Olla soov stabiliseerida sellel tasapinnal nii, et lõpuks üks naelsterling maksaks 190–194 kuld Soome marka. Kuid ka Soome anda mõista, et kõik oleneb Inglismaa sammust.

Viimasel ajal on naelsterling püsinud endiselt 4.785–4.788 vahel. Praegu on kõik huvi koondataud selle eest Prantsuse frangi peale, millele tendents paranemiseks peale uue kabineti moodustamist ja Caillaux rahaministriks saamist, kes igasuguste kapitaalide osalise võõrandamise vastane. Et uus rahaminister juba mitmes endises kabinettis raskeatel aegadel suutnud riigifinantse korda seada, siis on ka väljamaal usaldus tõusnud Prantsuse frangi saatuse vastu. Seega on frangi kurs praegu täiesti mitte majandusliste, vaid psükoloogiliste tegurite juhtida, sest Prantsuse Panga uus laen, 4 miljardi suuruses riigile, tsirkulatsioon suurendamine, seega pea tunda-

valt üle 43 miljardi, ja alaline portfelli kasvamine –, ei kuuluksid vist kunagi frangi paranemise toeks. Edu valitsuse kokkuseadmises ja uue kabineti koosseis, ainuüksi ei ole veel seisukorra päästjad. Ning sellest tuleb tuleviku jaoks teha järeldusi. Belgia frank jälgis väheste kõikumistega samat liikumist kabineti moodustamise kriisi peale vaafamata.

Skandinaavia valuutades püsib Rootsi kroon endisel kõrgusel, kuna Norra kroon paranemist edasi näitab:

	Londonis	Stockholmis
1. märtsil	31,25	56,50
1. aprillil	30,31	58,55
8. „	29,97	59,20
20. „	29,3	60,50

Poolteise kuu jooksul paranemine Stockholmis üle 7^{0/0} ja Londonis ligi 7^{0/0}. Daani krooni tõus on nõrgem Stockholmis ligi 4^{0/0}: 1. märtsil 66,15; 20. aprillil 68,70. Londonis 26,71–25,87.

Eesti mark Londonis näitab 10 punktilist langust 1820 marga peale naela eest, kuna Tallinnas naela eest maksetakse 1796 mk. Ka Berliinis näitab mark tagasimineku.

Parkimise ekstrakt	pd.	--
Väavel, õie 98%		--
Värvid, nigrosin vees sulav, välj.		9200—10.000
" tsinkvalge Saksa	"	1500—1680
" tinavalge Inglise	"	1800—1900
" ooker Prants.	"	310—450
Väetisained, salpeeter, Norra (k. 6)	"	2200
" Superfosf. E. T. K. must kukk		
(k. 6 pd.) 18—20% fr. Tallinn		675—
" Thomasjahuk. 100 kg. 17-18%o		590—
" Väavelhapu ammoniak		2750
" Lubja lämmastik 18%o		1850
" Kaalisool, 36%o, kott 6 pd. frkojaam		670—
" 40%o		840—
" Kainiit 12%o lahtine	pd.	--
" Vosvoriit, Eesti 6%o		--
Paber, ratatsiooni	"	440
Tsement, Portland, Port-Kunda		
pütt 10 pd. 10 naela	pütt	830
Tsement, Portland, Aseri		770
Kriit, toores	pd.	--
" pestud		125—130
Asfalt		150
Tõrv, kivi		--
" puu, kodumaa		--
Lubi		38—40
Gips, tükikides frko Isborsk		25
" jahvatatud toores		35
" krohvimise, ilma kottideta		45—70
Telikivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.		8000
Silikat D/B/B/		--
Puumaterjalid, saetud		--
Besti Strd I, II ja III s. frko Tal.		--
" IV s.		--
" propsid; 7x7		--
" liiprid		--
Põletispuud, sega 20%okaski, k. sld.		--
Nahk, talla, Eesti kodumaa too-		
resnahast valmistud . pd. I s.	"	5400—5600
Nahk, talla, Ameer. tooresn. val-		
mist. I sort	"	6400—7000
Nahk talla, Ameer. tooresn. val-		
mist. II sort	"	--
Toores nahk väiksed ja suured	"	--
Tuletikud, origin. kast (500 pakki)		—7300

Prahid :

Lina	
Tallinn — Stettin	tonn sh. 20/—
" — Ghent	25—35/—
" — Dundee	--
" — Belfast	--
Takud + ^{o/o}	
Puumaterjalid D/B/B/ Standard	
Tallinn — London	sh. —
" — E. C. C. P. (Ingl. idarand)	" —
" — Antwerpen	" —
" — Southampton	" —
" — Manchester	" —
" — Amsterdam	" —
" — Dundie	sh. —
Segakaup	
Tallinn — Stettin	tonn sh. 10—35/+
" — London	[+25%o talve juurdemaks
" — Stockholm,	Rk. 10—35
Yõl	
Tallinn — Stettin	tünn sh. 1 ¹ / ₂
Kartulid	
Tallinn — Stockholm	tonn —

Tallinna börs kursisedel

		8. IV.	15. IV.	17. IV.
1 dollar	O.	372,—	372,—	372,—
	M.	375,—	375,—	375,—
	T.	--	--	--
1 naelsterling	O.	1781	1781	1781
	M.	1796	1796	1796
	T.	--	--	--
100 Saksa riigimarka	O.	8.850	8.850	8.850
	M.	8.975	8.975	8.975
	T.	--	--	--
100 Soome mrk.	O.	937	937	937
	M.	946	946	946
	T.	--	--	--
100 Rootsi kr.	O.	10.000	10.000	10.000
	M.	10.125	10.125	10.125
	T.	--	--	--
100 Daani krooni	O.	6835	6840	6850
	M.	6935	6940	6950
	T.	--	--	--
100 Prantsuse frk.	O.	1910	1900	1920
	M.	1960	1950	1970
	T.	--	--	--
100 Holl. gulden.	O.	14.825	14.825	14.850
	M.	15.125	15.125	15.125
	T.	--	--	--
100 Latti	O.	7150	7150	7150
	M.	7250	7250	7250
	T.	--	--	--
100 Czechosl. kr.	O.	1085	1085	1100
	M.	1125	1125	1125
	T.	--	--	--
1 Eesti kroon	O.	--	--	--
	M.	--	--	--
	T.	100	100	100
100 Itaalia liiri	O.	1520	1520	1520
	M.	1560	1560	1560
	T.	--	--	--
100 Norra krooni	O.	5950	5950	5985
	M.	6050	6050	6085
	T.	--	--	--
100 Belgia franki	O.	1880	1875	1875
	M.	1930	1925	1925
	T.	--	--	--
100 Helveetsiafr.	O.	7150	7150	7150
	M.	7275	7275	7285
	T.	--	--	--
1 Tschervonets	O.	1825	1825	1825
	M.	1940	1940	1940
	T.	--	--	--
1 Austria shilling	O.	52,50	52,50	52,50
	M.	53,50	53,50	53,50
	T.	--	--	--
1000 Ungari kr.	O.	5,05	5,05	5,05
	M.	5,30	5,30	5,30
	T.	--	--	--